

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 71

2.1.1961 Tarihli ve 195 Sayılı Basın - İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanunun 5, 9 ve 10 uncu Maddeleriyle Geçici 3 üncü Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname ve İçişleri Komisyonu Raporu (1/446)

TC

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi

Başkanlığı

— Sayı : 101-1/16/01436

19.2.1979

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

«2.1.1961 Tarihli ve 195 Sayılı Basın - İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanunun 5, 9 ve 10 uncu Maddeleriyle Geçici 3 üncü Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname» bu günkü Resmî Gazete'de yayımlanmış ve Anayasanın 64 üncü maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca ilişik olarak gönderilmiştir.

Gereğinin yapılmasını izinlerine saygıyla sunarım.

Bülent ECEVİT
Başbakan

195 SAYILI BASIN İLAN KURUMU TEŞKİLİNE DAİR YAŞA İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİK ÖNERGESİNİN GEREKÇESİ

195 sayılı Basın İlan Kurumu Teşkiline dair yasa, 1961 yılının «özel» koşullarında düşünülmüş bir yasadır.

Doğal olarak, 27 Mayıs'ın biçimlendirdiği koşullara ve anlayışa dayanarak kurulan Basın İlan Kurumu, 27 Mayıs öncesi hükümetlerin, ilan dağıtımındaki, halkça olmayan, uygulama ve anlayışına tepki niteliğini taşımaktadır.

Halkça olmayan bir ilan dağıtım biçimine son vermek ve hükümetlerin, bu yolla, basın üzerinde kurdukları baskıyı etkisizleştirmek için kurulan, Basın İlan Kurumunun Genel Kuruluna, Hükümet ve meslek temsilcilerinin dışında, tarafsız veya özerk olarak bilinen kuruluşların temsilcilerinin de katılması öngörülmüştür. Böylece, basında ilan «adaleti» sağlanması amaçlanmıştır.

1961 yılından bu yana Türk basını büyük bir hızla gelişmiş; yeni yeni kurumlara kavuşmuş ve yeni ekonomik koşullara göre biçimlenmeye başlamıştır.

Bu durumda, Basın İlan Kurumu Genel Kurulundaki bazı temsilcilikler, kaçınılmaz olarak, kuruluş sırasındaki işlevlerini, büyük ölçüde ya da tamamen, yitirmişlerdir. Bu gerçeğin yanı sıra, artık böyle bir kuruma mutlaka temsil edilmesi gereken yeni kurumlar ortaya çıkmıştır.

Böylece, Kurumun Genel Kurulunda artık temsiline yarar sağlamayan kuruluşlarla, temsili gerektiği halde kurulda bulunmayan kuruluşlar çelişmesine bir son vermek Kurumun yaşamı yönünden kaçınılmaz olmuştur.

Ayrıca, Genel Kurulda temsil edilen, yeni duruma göre gene temsil edilmesi gereken kuruluşların temsil güçleri arasında değişiklikler ve çeşitlilikler doğmuştur.

Hükümet kesimini teşkil eden bakanlık temsilciliklerinde bile, değişiklik zorunlu olmuştur. Kurumun Genel Kurulundaki bu çelişkileri de, kaçınılmaz olarak kaldırmak gerekmiştir.

Önerilen madde ve fıkralarda görüleceği gibi, Kurumun yönetimine katılan gazete ve dergi sahipleri, yasadaki gibi İstanbul, Ankara, İzmir olarak değil de, sahip oldukları gazete ve dergilerin ekonomik büyüklüğüne göre sınıflandırılmış ve temsil oranları bu sınıflandırılmaya uyularak düzenlenmiştir.

Aynı şekilde, yasada varolup da, sendikal yapı değişikliği nedeniyle temsil edilemeyen çalışanların durumu düzeltilmiş ve basında çalışanların çoğunluğunu çatısı altında toplayan sendikanın temsilciliği öngörülmüştür. Böylece, Basın İlan Kurumu Genel Kurulunda basın çalışanlarının katkısı sağlanmıştır.

Bu arada, gazete ve dergi sahipleri, gazete ve dergilerde çalışanlar ve hükümet temsilcileri yanısıra; önerinin 5 inci maddesinin (c) bendini oluşturan meslek kuruluşları, basın - yayın ve ilanla ilgili olarak gelişen ve basın yaşamına katkılar getiren yeni kuruluşların temsilcilerinin de Genel Kurula alınması şeklinde benimsenmiştir.

Değişiklik önerisinde, Kurum için gerekliliğini koruyan bir çok kuruluşun, temsili sürdürülmüştür. Başlangıçta Kuruma yaptıkları büyük katkıların saygıyla anıldığı bazı kuruluşlar da, bu değişiklikteki yerlerini, yeni katkılar getirecek kuruluşların temsilcilerine bırakmışlardır.

Önerilen bu değişikliklerle Basın İlan Kurumu, kavuşacağı bu yeni yapısıyla, Türk Basın yaşamına daha da yararlı olacak ve sadece gazetelere ilan dağıtan bir kuruluş olmaktan çıkıp, yasada belirtilen öteki önemli görevlerini ve amaçlarını da başarıyla yerine getirecektir.

İçişleri Komisyonu Raporu

İçişleri Komisyonu

Esas No. : 1/446

Karar No. : 14

5.6.1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2.1.1961 Tarihli ve 195 sayılı Basın - İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanununun 5, 9 ve 10 uncu maddeleri ile Geçici 3 üncü Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname ve gerekçesi ilgili Bakanlık temsilcilerinin de katılmasıyla komisyonumuzun 31.5.1984 günlü 16 ncı Birleşiminde incelenip görüşülmüş, gerekçesi uygun görülerek maddeleri ayrı ayrı tartışılmış, maddelere ilişkin kabul, ilave ve değişiklikler aşağıda sırasıyla açıklanmıştır.

23 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 1 inci maddesi ile değiştirilen 2.1.1961 tarihli 195 sayılı Basın - İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanununun 5 inci maddesinin (a) bendinde, İstanbul, Ankara ve İzmirdeki en fazla sarı basın kartlı üyeye sahip Gazeteci Dernekleri ile en çok üyeye sahip Gazeteciler Sendikaları arasında denge sağlayabilmek için Gazeteciler Sendikası'ndan Genel kurula seçilecek altı üye yerine üç üyenin seçilmesi kabul edilmiş ve böylece Gazeteciler ve Dergi sahiplerinden genel kurula seçilecek 15 temsilci, 12 temsilciliğe indirilmiştir. Aynı maddenin (d) bendinde genel kurula katılacak Hükümet Temsilcileri belirtilmiştir. Ancak bakanlıklar sayısı yeni düzenleme ile azaltılmış ve bazı bakanlıklar birleştirilmiş olduğundan madde metninde redaksiyon yapılmak suretiyle bakanlıkların isimleri yeniden yazılmıştır. Buna göre, (Maliye Bakanlığı) yerine (Maliye ve Gümrük Bakanlığı 1.); (Bayındırlık Bakanlığı) yerine (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı 1.); (ayrı ayrı olan Ticaret Bakanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı) yerine (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı); yine (ayrı ayrı olan Kültür Bakanlığı ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı) yerine (Kültür ve Turizm Bakanlığı 1.) şeklinde düzeltilmiştir. Bu suretle eksilecek bir üyenin Başbakanlıktan iki üyenin katılması suretiyle tamamlanması ve bu bir üyenin de «Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'ndan» seçilmesi uygun görülmüştür. Maddenin (c) bendinde «Böylece 38 üyeden oluşur.» İbaresini bakanlıklar adlarında yapılan düzeltmeler sonucunda «Böylece 35 üyeden oluşur.» şeklinde değiştirilmiş ve madde yapılan bu değişikliklerle kabul edilmiştir.

Kararnamenin 1 inci maddesi ile değiştirilen 195 sayılı Basın - İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanununun 9 uncu maddesi aynen benimsenmiştir.

Yönetim Kurulunun oluşumunu belirleyen 10 uncu maddenin 5 inci fıkrasında, genel müdürlüğün boşalması halinde yeni atama yapılincaya kadar yönetim kurulu başkanının bu görevi vekâleten yürüteceği hükme bağlanmıştır. Bu hüküm 195 sayılı kanunun espirisine ve hizmete ters düşen bir hükümdür. Çünkü, yönetim kurulu başkanı yönetim kurulundaki Hükümet temsilcileri arasından seçilir. Vekâleten de olsa, genel kurulu oluşturan gruplardan birisinin temsilcisinin idarî görevleri ifa edecek genel müdürlük görevini yapması sakıncalıdır. Ayrıca, söz konusu kanunun 4 üncü maddesi; kurumu genel kurul, denetçiler, yönetim kurulu, genel müdürlük ve şubeler olarak oluşturmuş, bunları birbirinden ayırmış ve genel müdürü, genel kurul üyesi saymamıştır. 12 nci maddede genel müdürlüğün görevleri belli edilirken, genel müdürün, genel kurulun dışında bulunduğu esas nazara alınmıştır. Bu itibarla 195 sayılı kanunun getirdiği espiye ve kurumun kuruluşuna ters düşen bu fıkra madde metninden çıkarılmış ve madde bu değişiklikle kabul edilmiştir.

Kararnamenin 1 inci maddesi ile değiştirilen 2.1.1961 tarihli ve 195 sayılı Basın - İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanununun Geçici 3 üncü maddesinin 2 nci fıkrası 1979 yılında uygulanmış ve hükmünü icra etmiş olduğundan uygulama imkânı kalmamıştır. Bu nedenle fıkra, madde metninden çıkarılmış ve madde bu değişiklikle benimsenmiştir.

Kararnamenin yürürlük ve yürütmeye ilişkin 2 nci ve 3 üncü maddelerinde geçen «Bu Kanun Hükümünde Kararname» deyimleri kararnamenin kanunlaşacak olması nedeniyle «Bu Kanun» şeklinde değiştirilmek suretiyle aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurula sunulmak üzere saygıyla arz olunur.

Başkan
Necat Tunçsiper
Balıkesir

Başkanvekili
Nihat Akpak
Sakarya

Kâtip
İsmail Üğdül
Edirne

Üye
Metin Üstünel
Adana

Üye
Ahmet Ata Aksu
Gaziantep

Üye
Namık Kemal Şentürk
İstanbul

Üye
Hüseyin Aydemir
İzmir

Üye
Ziyâ Ercan
Konya

Üye
Salim Erel
Konya

Üye
Süleyman Çelebi
Mardin

Üye
Mehmet Umur Akarca
Muğla

Üye
Arif Toprak
Niğde

Üye
Mehmet Kara
Trabzon

Üye
Osman Doğan
Urfa

KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME METNİ

2.1.1961 Tarihli ve 195 Sayılı Basın-İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanunun 5, 9 ve 10 uncu Maddeleriyle Geçici 3 üncü Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname

2.1.1961 tarihli ve 195 sayılı Basın-İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanunun 5, 9 ve 10 uncu maddeleriyle Geçici 3 üncü maddesinin değiştirilmesi; 26.9.1978 tarihli ve 2171 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca 5.2.1979 tarihinde kararlaştırılmıştır.

MADDE 1. — 2.1.1961 Tarihli ve 195 Sayılı Basın-İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanunun 5, 9 ve 10 uncu maddeleriyle Geçici 3 üncü maddesi aşağıdaki biçimde değiştirilmiştir.

Genel Kurul

Madde 5. — Genel Kurul;

a) Kurumun idaresine katılmayı kabul eden gazete ve dergi sahiplerinin kendi aralarında seçecekleri; satışı 100 binin üzerinde olanlardan 2, satışı 99 999 - 50 bin arasında olanlardan 1, satışı 49 999 - 10 bin arasında olanlardan 1, satışı 10 binin altında olanlardan 1, İstanbul, Ankara, İzmir dışında kalan Anadolu gazete sahiplerinden 1, en çok üyeye sahip Gazeteciler Sendikası'ndan 6, İstanbul, Ankara ve İzmir'deki en fazla sarı basın kartlı üyeye sahip Gazeteci Derneklerinden 1'er olmak üzere toplam olarak 15 temsilci.

b) Hükümetçe görevlendirilecek; Başbakanlık 1, Adalet Bakanlığı 1, Millî Savunma Bakanlığı 1, İçişleri Bakanlığı 1, Maliye Bakanlığı 1, Bayındırlık Bakanlığı 1, Ticaret Bakanlığı 1, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 1, Kültür Bakanlığı 1, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı (Basın-Yayın Genel Müdürlüğünden) 1, olmak üzere 10 temsilci ile Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi Genel Müdürlüğünden (SEKA) 1, temsilci olmak üzere toplam olarak 11 temsilci.

c) İstanbul, Ankara ve Ege Üniversiteleri Hukuk Fakülteleriyle Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinden 1'er, İstanbul, Ankara ve Ege Üniversitelerinden Basın Yayınla ilgili eğitim yapan Yüksekokul yada Enstitülerden 1'er öğretim üyesi, ticaret siciline kayıtlı ilan üreticilerinden 1, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğinden 1, Türkiye Barolar Birliğinden 1, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğünden (TRT) 1, Anadolu Ajansı T.A.O.'dan 1, olmak üzere toplam olarak 12 temsilci.

Böylece 38 üyeden oluşur.

Genel Kurul üyeleri iki yıllık süre ile seçilirler. Süresi dolan üye yeniden seçilebilir, boşalma halinde, yerine, boşalan üyenin süresini doldurmak kaydıyla, yeni atama ve seçim yapılabilir. Gazete ve dergi sahipleri temsilcileri arasında, satışları kendi kategorilerinin altına düşenlerin durumu altı ay sürdüğü takdirde üyelik haklarını yitirirler ve yerlerine yeniden seçim yapılır.

Genel Kurul üyeleri ilgili teşekküllerin, fakültelerin, yüksekokul ve enstitülerin yönetim kurullarınca, Bakanlık Temsilcileri ise, Hükümetçe iki yıllık süre ile seçilirler.

Anadolu gazete sahiplerinin Genel Kurula katılacak Temsilci Üyesi Basın - Yayın Genel Müdürlüğünde kayıtlı tüm Anadolu gazete sahiplerinin yada bu gazetelerin ayrı ayrı gösterecekleri temsilcilerinin Basın - Yayın Genel Müdürlüğünün çağrısı üzerine katılacakları toplantıda seçilir.

Denetçiler

Madde 9. — Kurum, Genel Kurulunca kendi üyeleri arasından seçilecek üç denetçi tarafından denetlenir. Denetçilerin her birinin beşinci maddenin (a), (b), (c) bentlerinde yazılı temsilcilerden olması lazımdır.

Denetçiler iki yıl için seçilir. Süresi dolan yeniden seçilebilir. Boşalma halinde yedek üyeler göreve çağrılır.

İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

2.1.1961 Tarih ve 195 Sayılı Basın - İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanunun 5, 9 ve 10 uncu Maddeleriyle Geçici 3 üncü Maddesinin Değiştirilmesine Dair 23 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 2.1.1961 Tarihli ve 195 sayılı Basın - İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanunun 5, 9 ve 10 uncu maddeleriyle Geçici 3 üncü maddesi aşağıdaki biçimde değiştirilmiştir.

Genel Kurul

Madde 5. — Genel Kurul :

a) Kurumun idaresine katılmayı kabul eden gazete ve dergi sahiplerinin kendi aralarında seçecekleri; satışı 100 binin üzerinde olanlardan 2, satışı 99 999 - 50 bin arasında olanlardan 1, satışı 49 999 - 10 bin arasında olanlardan 1, satışı 10 binin altında olanlardan 1, İstanbul, Ankara, İzmir dışında kalan Anadolu Gazete Sahiplerinden 1, en çok üyeye sahip Gazeteciler Sendikâsından 3, İstanbul, Ankara ve İzmir'deki en fazla sarı basın kartlı üyeye sahip Gazeteci Derneklerinden 1'er olmak üzere toplam olarak 12 temsilci.

b) Hükümetçe görevlendirilecek : Başbakanlık 2, Adalet Bakanlığı 1, Millî Savunma Bakanlığı 1, İçişleri Bakanlığı 1, Maliye ve Gümrük Bakanlığı 1, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı 1, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 1, Kültür ve Turizm Bakanlığı 1, Basın Yayın Genel Müdürlüğünden 1, olmak üzere 10 temsilci ile Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi Genel Müdürlüğünden (SEKA) 1, temsilci olmak üzere toplam olarak 11 temsilci.

c) İstanbul, Ankara ve Ege Üniversiteleri Hukuk Fakülteleri ile Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinden 1'er, İstanbul, Ankara ve Ege Üniversitelerinden Basın Yayınla ilgili eğitim yapan yüksekokul yada enstitülerden 1'er öğretim üyesi, ticaret siciline kayıtlı ilan üreticilerinden 1, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğinden 1, Türkiye Barolar Birliğinden 1, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğünden (TRT) 1, Anadolu Ajansı T.A.O.'dan 1, olmak üzere toplam olarak 12 temsilci.

Böylece 35 üyeden oluşur.

Genel Kurul üyeleri iki yıllık süre ile seçilirler. Süresi dolan üye yeniden seçilebilir. Boşalma halinde, yerine, boşalan üyenin süresini doldurmak kaydıyla yeni atama ve seçim yapılabilir. Gazete ve dergi sahipleri temsilcileri arasında, satışları kendi kategorilerinin altına düşenlerin durumu altı ay sürdüğü takdirde üyelik haklarını yitirirler ve yerlerine yeniden seçim yapılır.

Genel Kurul üyeleri ilgili teşekküllerin, fakültelerin, yüksekokul ve enstitülerin yönetim kurullarınca, Bakanlık Temsilcisi ise, Hükümetçe iki yıllık süre ile seçilirler.

Anadolu Gazete Sahiplerinin Genel Kurula katılacak Temsilci Üyesi Basın - Yayın Genel Müdürlüğünde kayıtlı tüm Anadolu Gazete Sahiplerinin yada bu gazetelerin ayrı ayrı gösterecekleri temsilcilerinin Basın - Yayın Genel Müdürlüğünün çağrısı üzerine katılacakları toplantıda seçilir.

Denetçiler

Madde 9. — Kurum, Genel Kurulca kendi üyeleri arasından seçilecek üç denetçi tarafından denetlenir. Denetçilerin her birinin beşinci maddenin (a), (b), (c) bentlerinde yazılı temsilcilerden olması lazımdır.

Denetçiler iki yıl için seçilir. Süresi dolan yeniden seçilebilir. Boşalma halinde yedek üyeler göreve çağrılır,

(Kanun Hükmünde Kararname Metni)

Yönetim Kurulu

Madde 10. — Kurumun Yönetim Kurulu Genel Kurulca kendi üyeleri arasından seçilecek 6 üye ile Genel Müdülden oluşur. Üyelerden ikisi 5 inci maddenin (a) bendinde, ikisi (b) bendinde, ikisi (c) bendinde yazılı temsilciler arasından seçilir.

Yönetim Kurulunun karar alabilmesi için dört olumlu oy şarttır.

Kurul, münhasıran (b) bendinden gelen üyelerden birini Başkan seçer.

Yönetim Kuruluna seçilenler produktörlük yapamayacakları gibi, her hangi produktörlük müessesesinde de bir görev alamazlar ve buna hiçbir suretle iştirak edemezler.

Genel Müdürlüğün boşalması halinde, yeni atama yapılincaya kadar, Yönetim Kurulu Başkanı bu görevi vekâleten yürütür.

Üyeler, iki yıllık bir dönem için seçilirler. Süresi dolan yeniden seçilebilir. Herhangi bir nedenle boşalma halinde 6 ncı maddeye göre yapılacak ilk genel kurulda yerine seçim yapılır. Yeniden seçilen boşalan üyenin süresini tamamlar.

Genel Kurulun toplanması

Geçici Madde 3. — Genel Kurul Üyeleri bu Kanun Hükmündeki Kararnamenin yayımını izleyen 15 gün içinde saptanır ve Basın-İlan Kurumuna bildirilir. Genel Kurul bu tarihten en geç 5 gün sonra toplanarak, organlarını yeniden seçer.

20.2.1979 gününde toplanacak normal Genel Kurul sadece aklama işlemini yapar.»

MADDE 2. — Bu Kanun Hükmünde Kararname yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Yönetim Kurulu :

Madde 10. — Kurumun Yönetim Kurulu Genel Kurulca kendi üyeleri arasından seçilecek 6 üye ile Genel Müdürdürden oluşur. Üyelerden ikisi 5 inci maddenin (a) bendinde, ikisi (b) bendinde, ikisi (c) bendinde yazılı temsilciler arasından seçilir.

Yönetim Kurulunun karar alabilmesi için dört olumlu oy şarttır.

Kurul, münhasıran (b) bendinden gelen üyelerden birini Başkan seçer.

Yönetim Kuruluna seçilenler prodüktörlük yapamayacakları gibi, her hangi prodüktörlük müessesesinde de bir görev alamazlar ve buna hiçbir suretle iştirak edemezler.

Üyeler, iki yıllık bir dönem için seçilirler. Süresi dolan yeniden seçilebilir. Herhangi bir nedenle boşalma halinde 6 ncı maddeye göre yapılacak ilk genel kurulda yerine seçim yapılır. Yeniden seçilen boşalan üyenin süresini tamamlar.

Genel Kurulun toplanması :

Geçici Madde 3. — Genel Kurulun üyeleri bu Kanun Hükmündeki Kararnamenin yayımını izleyen 15 gün içinde saptanır ve Basın - İlan Kurumuna bildirilir. Genel Kurul bu tarihten en geç 5 gün sonra toplanarak, organlarını yeniden seçer.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

